

In elk nummer van dit jubileumjaar publiceren we een interview met iemand uit een steeds wisselende doelgroep binnen het vakgebied. Centraal staat de vraag hoe die persoon op de hoogte blijft van de vak kennis, nodig voor haar of zijn werk. Dit keer Walter Kooy, secretaris van de Raad voor het landelijk gebied.

Jubileum-interview met Walter Kooy

”Kijk goed uit het raam wat er gebeurt, anders ga je de dinosauriërs achterna”

Het Nederlands Bosbouw Tijdschrift kent hij al ruim 25 jaar en hij is graag bereid om met ons terug te blikken op die periode in het kader van het 75-jarig jubileum. Walter Kooy is nu secretaris van de Raad voor het Landelijk gebied, na een veelzijdige loopbaan in beheer en beleid van de groene ruimte (met uitstapjes naar scheepvaart en waterstaat). De bosbouw is in die periode met veel veranderingen geconfronteerd die soms met conflicten gepaard gingen. Denk maar aan de opkomst van Kritisch Bosbeheer, de afnemende aandacht voor houtproductie en het toenemend belang van natuurbeheer. De wereld is veranderd en daarmee de wensen en verwachtingen van de samenleving ten opzichte van bos. De bosbouwsector en de KNBV konden zich hieraan maar moeilijk aanpassen.

Begin jaren tachtig was Walter Kooy intensief betrokken bij de totstandkoming van het Meerjarenplan Bosbouw. Dit bevatte onder meer een pleidooi voor een meer ecologisch georiënteerd

bosbeheer en een lange termijn planning met bosdoeltypen. Deze voorstellen lokten op voorlichtingsavonden veel kritiek uit, onder meer van mensen die hun brood verdienen in het traditionele bosbeheer. Toch werd het ook wel opgepakt door mensen als Kuper, Van den Bos en De Lange. Later werden de bakens over een breder front verzet na de introductie van het begrip geïntegreerd bosbeheer. “Dat was een stap vooruit in het denken die niet uit de academische sfeer kwam, maar vanuit de beroepswereld dicht bij de praktijk. Dat zou breed gedragen moeten

worden in de bosbouwvereniging”, aldus Walter.

Hij signaleert dat in de jaren zeventig nog gepleit werd voor honderdduizenden hectaren bosaanleg in Nederland. “Als de Chinezen de krant gaan lezen zal de behoefte aan hout enorm toenemen”, schetst hij ironisch de toenmalige argumenten voor houtproductie. Nog geen tien jaar later ontstond er grote commotie over een beslissing van L&V om de Natuurbeschermingswet toe te passen op een (particulier) bosgebied. Dit was zo ongeveer op het kookpunt van de (achterhaalde) tegenstellingen

tussen bosbouw en natuurbeheer. Walter heeft de mensen in de bosbouwsector in de loop der jaren goed leren kennen, onder meer door een serie interviews van landgoedeigenaren voor het Nederlands Bosbouw Tijdschrift. "Bosbouwers zijn heel aardige mensen. Natuurbeheerders redeneren meer vanuit het besef van achteruitgang en zijn meer actiegericht. Dat geeft een heel andere sfeer."

De raad en het bos

Op de vraag in hoeverre de Raad voor het Landelijk Gebied (RLG) zich bezighoudt met bos, antwoordt hij: "De voormalige Bos(bouwvoorlichtings)raad is opgegaan in de Raad voor Natuurbeheer, die vervolgens weer is omgevormd tot de Raad voor het Landelijk Gebied. Deze veranderingen vinden niet zomaar plaats; het zijn signalen dat de wereld verandert." Volgens Walter denkt de buitenwereld al lang niet meer in 'natuur' of 'bos'. Mensen zeggen wel dat ze naar het bos gaan, maar in werkelijkheid gaan ze dan bijvoorbeeld naar een moerasgebied. "Het gaat vooral om de groene indruk, de afwisseling tussen hoog en

laag, water en land, open en gesloten" vertelt hij. De Raad voor het Landelijk Gebied houdt zich dan ook bezig met alle thema's die in het landelijk gebied spelen: natuur, bos, landschap, recreatie, maar ook landbouw en visserij. En dan vooral op een integrale manier, niet sectoraal. Een goed voorbeeld is het recente advies over de reconstructie van de zandgebieden in Zuid- en Oost-Nederland. Zie ook het jaarverslag en werkprogramma van de raad op internet (www.rlg.nl).

"De tijd voor een sectorale benadering van bos is nu echt voorbij", aldus Walter. Vakorganisaties en vaktijdschriften beseffen dat naar zijn idee te langzaam. Alleen internationaal is 'bos' nog een staand begrip, omdat het in zijn voortbestaan bedreigd wordt. Je kunt je zelfs afvragen of bosbouw een afzonderlijk vakgebied is; de opleidingen heten inmiddels bos- en natuurbeheer. "De samenleving had bos en natuur al lang op een hoop gegooid; aan het eind komen ook de vakorganisaties mee."

Actuele ontwikkelingen

Op dit moment ziet Walter Kooy in het landelijk gebied verschil-

lende dingen gebeuren. Zo valt de economische positie van de landbouw terug en is de samenleving steeds meer stedelijk georiënteerd. Tegelijkertijd bepaalt de landbouw nog steeds in sterke mate de identiteit van het landelijk gebied. "Wil je de cohesie in het landelijk gebied behouden, dan is er wel nieuwe kennis nodig. Bijvoorbeeld over hoe en waar nieuwe woningen het best gerealiseerd kunnen worden, maar ook over zaken als de invloed van een gemeenschappelijk normen- en waardenpatroon op de sociale cohesie in een gebied." "Een andere belangrijke ontwikkeling is," volgens Walter "de noodzaak om meer aan water te doen. Als je alleen al kijkt naar de klimatologische ontwikkelingen en de bevolkingsgroei, wordt duidelijk dat water een veel centralere plek moet gaan krijgen in het beleid." Interessant is ook dat de samenleving steeds minder bereid is om veel geld uit te geven voor natuur, bos of landschap, maar er tegelijkertijd wel steeds hogere eisen aan stelt. Dit vraagt om creativiteit en efficiency, zowel in het beleid als in het beheer. En, héél belangrijk zijn de veranderingen in de omvang en samenstelling van de Nederlandse bevolking. "De Nederlandse bevolking zal groeien naar rond de 18 miljoen mensen. Dat betekent dat er nog heel veel huizen bijgebouwd zullen moeten worden. Ook de mobiliteit zal, ondanks alle pogingen van de overheid, sterk toenemen. De samenstelling van de bevolking verandert (denk aan allochtonen, ouderen) en de wensen van de bevolking veranderen. We hebben nu 'zappende' generaties, die sterkere prikkels zoeken. Welke recreatieve voorzieningen heb je dan nodig om aan de veranderende wensen tegemoet te komen? Dit alles zal een grote invloed hebben op de inrichting en

De Raad voor het Landelijk Gebied

De Raad voor het Landelijk Gebied (RLG) is per 1 januari 1997 ingesteld bij wet, als een van de brede adviesraden van het nieuwe adviesstelsel. De raad heeft tot taak strategische adviezen op te stellen over de hoofdlijnen van beleid, op de lange en middellange termijn.

Het werkterrein van de raad bestrijkt de functies landbouw, natuur, bos en landschap, openluchtrecreatie en visserij in het landelijk gebied, en wat daarmee verband houdt. De raad vat het begrip landelijk gebied ruim op: zijn advisering richt zich daarom ook op natuur, recreatie en met landbouw samenhangende bedrijvigheid in en om stedelijke gebieden. In zijn adviezen wil de raad de mens - als vormgever, beheerder, gebruiker en bezoeker van het landelijk gebied - een belangrijke plaats geven.

De raad bestaat uit 15 onafhankelijke leden en zetelt in Amersfoort. Voor meer informatie zie hun website: www.rlg.nl

het beheer van het buitengebied." Op dit moment spelen beleidsmakers en terreinbeheerders nog nauwelijks op deze ontwikkelingen in. "Hoogopgeleide, witte veertigers (of inmiddels vijftigers) bepalen in sterke mate hoe het natuurbeheer in Nederland en de recreatiebehoefte van de Nederlanders eruit zien."

Deze ontwikkelingen vragen deels ook om nieuwe kennis en scenario-achtige benaderingen.

Informatie en kennis

Als Raad maken we vooral veel gebruik van 'live-kennisbronnen', zegt Walter. Voor ieder advies vinden tientallen interviews plaats. Verder stellen we werkgroepen in, waarin we een aantal spraakmakende mensen met kennis van zaken bij elkaar brengen. En we lopen regelmatig 'een dag mee' bij een terreinbeheerder, een agrarisch bedrijf, of een waterschap. "Ik kom hier meer 'buiten' dan toen ik op het Ministerie werkte, en weet dus ook meer van de werkelijkheid", vertelt Walter enthousiast. En bezorgd voegt hij eraan toe: "zoiets zou bij de beleidsorganisaties ook weer ingepland moeten worden, maar ja (lachend) daar was naar het toilet gaan tijdens diensturen vaak al een luxe!" Weer serieus zegt hij: "ik vind het echt belangrijk dat onderzoekers, beleidsmedewerkers en -uitvoerders buiten blijven komen en op locatie met mensen blijven praten. Doe je dat niet, dan is het erg moeilijk om goed beleid te maken, want je ziet maar een stukje van de werkelijkheid. Verder maken we natuurlijk ook gebruik van tijdschriften voor het verzamelen van informatie. We hebben hier ruim 300 abonnementen. Maar dan moet ik er wel meteen bijzeggen dat periodie-

ken die niet digitaal worden aangeboden, voor mij straks niet meer interessant zijn, omdat de zoekfunctie dan ontbreekt." Diezelfde tendens ziet Walter bij het verspreiden van de adviezen die de Raad voor het Landelijk Gebied zelf uitbrengt: "Inmiddels wordt 30% van onze adviezen 'gedownload', terwijl dat een paar jaar geleden nog nauwelijks gebeurde."

Op de vraag welke kennisvragen de raad eigenlijk heeft, antwoordt Walter: "Dat is heel divers". De kennis/informatie die de raad nodig heeft voor haar adviezen heeft soms een alfa-karakter, maar het gaat ook vaak om bèta- of gamma-kennis. Technisch-inhoudelijke kennis is echter zelden meer een beperkende factor. "De leemten zitten vaak in de gamma-kennis. Dan gaat het bijvoorbeeld om kennis van (besluitvormings)processen, kennis over het functioneren van de mens in het systeem, over juridische regelingen en economische aspecten, over de psychologie van grondeigenaren of woningkopers etc." Kortom: het gaat erom inzicht te krijgen in wat mensen beweegt, bijvoorbeeld om zich in te zetten voor het behoud van een specifiek gebied. Hoe we iets moeten beheren is vaak niet meer de beperkende factor. Voor het Wageningse onderzoek is het dus belangrijk de as tussen bèta- en gamma-wetenschappen te versterken. Het zoeken naar marktniches voor beheerders is belangrijker dan verdergaande rationalisering van bedrijfssystemen.

De hamvraag

Op de vraag 'welke rol speelt het Nederlands Bosbouw Tijdschrift bij jullie informatievoorziening' antwoordt Walter: "Het NBT is

voor mij geen belangrijke kennisbron. Ik zie het veel meer als een blad waarmee leden elkaar informeren. Als we bij de raad een bosbouw-item onder handen hebben, gaan we gericht mensen zoeken die veel over het onderwerp weten. Dat werkt heel goed want er zijn altijd mensen die heel graag hun boodschap aan de raad kwijt willen. Daarnaast zoeken we ook op internet en in – actuele – digitale tijdschriften." "Ik zie het zo", zegt Walter: "Hout is politiek-bestuurlijk absoluut geen item meer, want het is over de hele wereld makkelijk verkrijgbaar. De Nederlandse samenleving zit ook niet alleen meer op groepsgewijs bosbeheer te wachten. Het is erg belangrijk om een relatie te leggen met wat de samenleving bezighoudt en beweegt. Mijn boodschap is dan ook: Kijk goed uit het raam wat er gebeurt, anders ga je de dinosauriërs achterna".

Hartenkreet

Tot slot vroegen we aan Walter of hij nog een hartenkreet had voor bos- en natuurbeherend Nederland. Walter: "Op dit moment is er een versnelling gaande in de veranderingen in het landelijk gebied. Blijf daarom niet hangen in het onderscheid maken tussen 'bos' of 'natuur'; dat is een discussie uit de vorige eeuw! Concentreer je op 'donkergroen' terreinbeheer van bos, natuur en landschap. Daar is grote maatschappelijke vraag naar (en tegelijkertijd weinig bereidheid om veel geld te investeren). En laat de landbouw zijn 'lichtgroene' rol in het terreinbeheer invullen. Hier ligt wellicht een mooie taak voor de bosbouwvereniging nieuwe stijl om de vakgenoten hierin mee te krijgen."